

Grästorps kommun

Mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Dokumenttyp: Riktlinje

Datum: 2025-06-09 § 56

Diarienummer: KS 2025/258

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig: Ekonomichef

Innehåll

Inledning.....	4
God ekonomisk hushållning.....	4
Principerna för god ekonomisk hushållning.....	4
Generationsperspektivet	4
Styrning och kontroll	5
Transparens och medborgarperspektiv	5
Finansiella mål	5
Resultatreserv	6
Mål för verksamhetens utveckling.....	6
God ekonomisk hushållning i Grästorps kommun	7
Bedömning av god ekonomisk hushållning.....	7
Finansiella mål.....	7
Globala mål i Agenda 2030	8
Effektivitet	8
Indikatorer effektivitet.....	8
Mål för verksamhetens utveckling.....	9
Mål för perspektivet samhällsutveckling.....	9
Mål för perspektivet välfärdsutveckling.....	9
Mål för perspektivet attraktiv arbetsplats	9
Övriga indikatorer och mått.....	9
Planberedskap	10
Näringsliv	10
Attraktiv arbetsplats	10
Bilaga 1 – Underliggande mått för effektivitetsindex	10
Effektivitetsindex förskola	10
Effektivitetsindex grundskola	10
Effektivitetsindex gymnasieskola	11
Effektivitetsindex LSS (Boende och daglig verksamhet).....	11
Effektivitetsindex ekonomiskt bistånd.....	11
Effektivitetsindex äldreomsorg.....	11
Bilaga 2 – Verksamhetens mått.....	13
Samhällsutveckling.....	13

Välfärdsutveckling	13
Attraktiv arbetsplats	14

Inledning

För att säkra för framtida generationer behöver kommunen ha ett långsiktigt perspektiv.

Generationsperspektivet syftar till att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat, och att man inte ska sätta nästa generation i en sämre sits än sin egen.

Varje generation ska bära sina egna kostnader, men de demografiska förändringarna kan göra att förhållandet mellan de i arbetsför ålder och de delar som har behov av välfärdstjänster förändras.

God hushållning handlar om att styra ekonomi och verksamhet både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv. Om kostnaderna i ett längre perspektiv överstiger intäkterna innebär det att kommande generationer får betala för denna överkonsumtion. Normalt sett ska ekonomin visa på ett positivt resultat på en nivå som gör att det egna kapitalet inte urholkas av inflation.

I kommunallagen (2017:275) framgår att det för verksamheten ska anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Även budgeten ska innehålla en plan för verksamheten där mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning anges. För ekonomin anges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

From 2024 anger kommunallagen (2017:275) att kommuner och regioner får i en resultatreserv reservera medel som får användas för att en god ekonomisk hushållning ska uppnås.

God ekonomisk hushållning i Grästorps kommun definieras genom finansiella och verksamhetsmässiga mål.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar om att uppfylla medborgarnas rättigheter inom ramen för tillgängliga resurser utan att minska kommande generationers möjlighet till välfärd. Det innebär att sträva efter att bedriva en verksamhet som är socialt, ekonomiskt och ekologisk hållbar.

Principerna för god ekonomisk hushållning

Generationsperspektivet

En central princip för en god ekonomisk hushållning är att varje generation ska ansvara för sina egna kostnader och finansiera den välfärd den tar del av. Det innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Det innebär även att nuvarande generation inte ska behöva betala för framtida förbrukning. På så vis är generationsperspektivet dubbelriktat, även om huvudfokus ligger på att undvika att föra över kostnader till kommande generationer.

Kommunen tillämpar denna princip genom att säkerställa att den löpande verksamheten inte lånefinansieras. I stället grundas investeringar och större satsningar på långsiktiga bedömningar av både ekonomiska förutsättningar och faktiska behov. Målsättningen är att möta framtida krav och utmaningar utan att det sker på bekostnad av dagens välfärd.

Styrning och kontroll

En välskött ekonomi bygger på god framförhållning, att kunna förutse framtida behov, ekonomisk utveckling och på tydliga processer i effektiva system.

En fungerande styrning mot både kort- och långsiktiga ekonomiska mål är avgörande för att skapa beredskap att hantera verksamhetens utmaningar. Förutom att målen uppnås kännetecknas god ekonomisk hushållning av realistisk planering, små skillnader mellan budget och verkligt utfall, tydliga redovisningsprinciper, analys av avvikelser och förmåga att vidta rätt åtgärder i tid.

Flera verktyg samverkar för att säkra styrning och kontroll: mål och budget, månadsuppföljningar, delårs- och helårsbokslut, rapportering till berörda parter samt oberoende granskning och publicering.

Transparens och medborgarperspektiv

Kommunen styrs av politiskt valda företrädare och finansieras främst genom skatter och statsbidrag. Därför är det viktigt att det finns öppenhet kring beslut, regler och resultat, både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Det gör det möjligt att följa upp hur effektivt kommunen arbetar.

Transparensen upprätthålls genom att kommunen tydligt visar upp resultatet av sin planering och uppföljning. Jämförelser med andra kommuner och oberoende granskningar bidrar också till ökad insyn och tillit.

Finansiella mål

Syftet med finansiella mål är att upprätthålla en långsiktigt välskött ekonomi utifrån god ekonomisk hushållning.

Styrningen har sin utgångspunkt i investeringsbehovet och att fastställa vilket resultat som är nödvändigt för att grundeconomien inte ska försämrats. Framtida generationer ska ha goda förutsättningar för att kunna erhålla kommunens välfärdstjänster.

Genom att fastställa genomsnittligt resultat och därmed den genomsnittliga investeringsnivån för tidsperioden 2023–2035 kan både resultatnivå och investeringsnivå variera över tid men genomsnittet ska alltid uppnås.

Att kommuner och regioner ska ha en budget i balans, det så kallade balanskravet, har under lång tid varit en central del av den ekonomiska styrningen i kommuner och regioner. Kravet regleras i 11 kap. kommunallagen (2017:725), där det framgår att budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om kostnaderna för ett verksamhetsår trots detta överstiger intäkterna ska det negativa resultatet regleras och det egna kapitalet i balansräkningen återställas under de tre närmast följande åren.

Resultatreserv

För om räkenskapsåret 2024 anger kommunallagen (2017:275) att kommuner och regioner får i en resultatreserv (RER) reservera medel som får användas för att en god ekonomisk hushållning ska uppnås.

Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, som överstiger

1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, eller
2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, om kommunen eller regionen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

En reservering får göras om resultatreserven efter reserveringen uppgår till ett belopp som motsvarar högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning. *Lag (2023:642)*.

Reserven kan användas i en balanskravsutredning när ett negativt resultat redovisas efter balanskravsjusteringar för att öka flexibiliteten i ekonomistyrningen för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

Reserven kan användas:

- för att täcka vissa särskilda, planerade kostnader ett enskilt år, exempelvis till följd av nödvändig omstrukturering av verksamhet för att på sikt nå en god ekonomisk hushållning.
- vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall, så länge det bidrar till att uppnå god ekonomisk hushållning.

Mål för verksamhetens utveckling

I Grästorp delas det kommunala uppdraget in i tre perspektiv; samhällsutveckling, välfärdsutveckling och attraktiv arbetsplats. Varje perspektiv har övergripande fokusområden som innefattar ett antal mål för mandatperioden. Perspektivet samhälls- och välfärdsutveckling handlar om hur vi utvecklar kommunens service och kvalitet. Attraktiv arbetsplats handlar om att skapa förutsättningar för en hållbar och trivsamt arbetsplats med utvecklingsfokus.

Verksamhetsplanen utgår från de perspektiv och prioriterade mål som finns i inriktningsdokument 2024–2027. Varje mål innehåller ett antal områden som ger vägledning för verksamhetsmåten som i sin tur lyfter fram egenskaper hos målen samt resultat och effekter som är relevanta för att kunna följa utvecklingen.

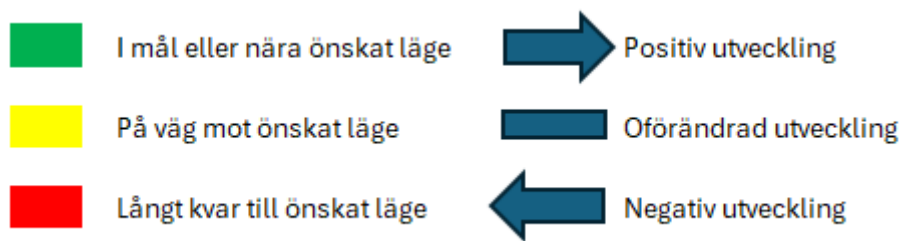
Inriktningsdokument 2024–2027 sätter fokus på områden som kommunen särskilt behöver utveckla. Det handlar om att ställa om Grästorps kommun till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle ur ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt perspektiv.

God ekonomisk hushållning i Grästorps kommun

För att kunna avgöra om en kommun eller region har god ekonomisk hushållning behöver både ekonomiska och kvalitativa aspekter vägas in. För att avgöra om Grästorps kommun har god ekonomisk hushållning ska bedömningar göras av kvaliteten och resursanvändningen. Dels hur kommunen ligger till, dels hur indikatorerna har utvecklats över tid.

I uppföljningen ska dessa två dimensioner beaktas och synliggöras.

Bedömning av god ekonomisk hushållning

Hållbar utveckling är ett viktigt begrepp för Grästorps kommuns långsiktiga planering. Ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet är lika viktiga och ömsesidigt beroende av varandra. De ekonomiska medlen är en restriktion för omfattningen av kommunens verksamhet.

Grästorps kommun har valt att se på god ekonomisk hushållning utifrån fyra områden; finansiella mål, globala målen i Agenda 2030, effektivitet samt mål för verksamhetens utveckling. Först görs en bedömning av respektive område. Resultatet är godtagbart när minst hälften av måtten är uppfyllda förutom för finansiella målen där båda målen ska vara uppfyllda. Därefter görs en samlad bedömning av de fyra områdena. Om minst två områden är på godtagbar nivå har kommunen god ekonomisk hushållning.

Finansiella mål

Årets resultat ska i genomsnitt uppgå till minst 15 mnkr för perioden 2023 - 2035.

Soliditetsnivåns ska i genomsnitt uppgå till minst 42 % för perioden 2023 – 2035.

Syftet med de två målen är att upprätthålla en långsiktigt välskött ekonomi utifrån god ekonomisk hushållning.

De finansiella målen möjliggör en genomsnittlig årlig investeringsnivå på 54 mnkr. För att bibehålla soliditeten krävs att självfinansieringsgraden är 78 %.

Vald soliditetsnivå, 42 %, är den som redovisas i bokslut 2023. Det är en soliditet som är jämförbar med liknande kommuner och den bedöms som skälig för en långsiktigt stabil ekonomi.

För att uppnå en godtagbar nivå för Grästorps kommun ska båda målen vara uppnådda.

Översyn sker i samband med verksamhetsplan och budget, uppföljning i samband med tertial 1, delårsrapport och årsredovisning.

Globala mål i Agenda 2030

De globala målen för hållbar utveckling är sjutton mål som FN:s medlemsländer enades om för att skapa en mer rättvis, hållbar och inkluderande värld fram till 2030. Dessa mål täcker områden som att bekämpa fattigdom, säkerställa hälsa och utbildning, främja jämställdhet och arbeta för en hållbar miljö.

Grästorps kommun har en viktig roll att spela i att uppnå dessa mål. Genom att integrera hållbarhet i kommunens beslut, verksamheter och planer kan kommunen bidra till att nå flera av målen. Genom att arbeta med målen på lokal nivå, exempelvis genom att minska kommunens klimatpåverkan, leva upp till FN:s konvention om barnets rättigheter, stötta lokala företag eller förbättra tillgången till hälso- och sjukvård, kan Grästorps kommun göra skillnad i den egna kommunen, och på så vis bidra till att Sverige lever upp till de globala målen och bidra till det globala arbetet för en bättre framtid.

De globala målen i Agenda 2030 är komplexa att följa upp. Rådet för kommunal analys (RKA) har i sin databas Kolada (www.kolada.se) samlat indikatorer kring de globala målen. För att avgöra hur väl Grästorp lever upp till Agenda 2030 ska en bedömning av dessa indikatorer göras. Hur ligger kommunen till och hur har indikatorerna utvecklats över tid. I bedömningen ska även en jämförelse med hur andra Småkom¹ kommuner lyckas med måluppfyllelse och förbättringar kopplat till Koladas indikatorer för Agenda 2030 göras.

Framtagande sker i samband med att verksamhetsplan och budget, uppföljning sker i samband med årsredovisning.

Effektivitet

Effektivitet i kommunen innebär en optimal användning av resurser, såsom ekonomiska medel, personal och tid, för att uppnå fastställda mål och säkerställa högkvalitativ service till invånarna. Det innebär att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som levererar goda resultat samtidigt som resurserna används ansvarsfullt och utan slöseri.

Rådet för kommunal analys har i sin databas Kolada sex index för att mäta effektivitet. Dessa index bygger på en mängd underliggande ekonomiska och kvalitetsmått.

Indikatorer effektivitet

Indikatorer från databasen Kolada:

- Effektivitetindex förskola (U11901 - måttets nummer i databasen)
- Effektivitetsindex grundskola (U15900)
- Effektivitetsindex ekonomiskt bistånd (U31904)
- Effektivitetsindex äldreomsorg (U20900)
- Effektivitetsindex LSS boende och dagligverksamhet (U28900)

¹ Småkom är en förening med svenska kommuner där medlemmarna har mindre än 15 000 invånare

Då Grästorps kommun inte har någon egen gymnasieskola används i stället för effektivitetindex måttet Netto kostnadsavvikelse gymnasieskola (N17001)

För att avgöra en godtagbar nivå görs en jämförelse med kommuner som är medlemmar i Småkom. Utifrån den jämförelsen görs en bedömning om nivån är godtagbar eller inte. En bedömning görs också hur indikatorerna har utvecklats över tid.

Om någon indikator saknas i Kolada får bedömningen göras på indexens underliggande mått.

Indexens underliggande mått redovisas i bilaga 1.

Framtagande sker i samband med att verksamhetsplan och budget, uppföljning sker i samband med årsredovisning.

Mål för verksamhetens utveckling

Kopplat till Agenda 2030 arbetar kommunens verksamheter med tre perspektiv, till dessa finns tio mål med tillhörande mått. Måtten redovisas i bilaga 2.

Mål för perspektivet samhällsutveckling

- Vi skapar förutsättningar för kontinuerlig ökning av kommuninvånare
- Vi utvecklar välkomnande miljöer för gemenskap och sammanhang
- Vi bedriver ett systematiskt hållbarhetsarbete som minskar Grästorps miljöpåverkan
- Vi skapar förutsättningar för ett grönskande näringsliv och besöksnäring

Mål för perspektivet välfärdsutveckling

- Vi utbildar världsmedborgare som kan göra skillnad för sig själva och andra
- Vi ger förutsättningar för ett gott och meningsfullt liv i alla åldrar
- Vi skapar förutsättningar för social hållbarhet och främjar en god och jämlik folkhälsa i Grästorp
- Vi samverkar för ekonomisk hållbarhet med ökad kvalitet i välfärdsutvecklingen

Mål för perspektivet attraktiv arbetsplats

- Vi samarbetar och vågar prova nya arbetssätt
- Vi har ett gott värdskap och medledarskap

För att uppnå en godtagbar nivå ska en bedömning göras, dels utifrån hur verksamheterna ligger till, dels hur indikatorerna har utvecklats över tid.

Framtagande sker i samband med att verksamhetsplan och budget, uppföljning sker i samband med årsredovisning.

Övriga indikatorer och mått

För att kunna avgöra god ekonomisk hushållning i Grästorps kommun behöver andra mått, som inte fångas i ovanstående rubriker, vägas in.

Planberedskap

I Kolada finns en indikator för detaljplanerade nya bostäder. (N07923) Bedömning görs efter jämförelse med övriga Småkom-kommuner och hur indikatorn utvecklats över tid.

Näringsliv

Näringslivsranking i Kolada (U40401) och på www.foretagsklimat.se målet är att nå minst betyg 4,5. För att avgöra en godtagbar nivå görs en bedömning utifrån hur övriga Småkom-kommuner har lyckats i undersökningen och hur indikatorn utvecklats över tid.

Attraktiv arbetsplats

Sjukfrånvaro (Kolada N00090) bedömning av en godtagbar nivå görs utifrån jämförelse med andra Småkom kommuner och hur indikatorn utvecklats över tid.

I bedömningen av attraktiv arbetsplats ska även personalomsättning (egen mätning) vägas in. Bedömning av en godtagbar nivå görs utifrån jämförelse med andra v6 kommuner som gör mätningen och hur indikatorn utvecklats över tid. En sund personalomsättning brukar bedömas ligga mellan 5 - 15% under en 12 månaders period. I bedömningen måste även hänsyn tas till anledning till att medledarna avslutat sin tjänst, det vill säga om det är på egen begäran eller inte, om det är pensionsavgång eller inte².

Framtagande sker i samband med att verksamhetsplan och budget, uppföljning sker i samband med årsredovisning.

Bilaga 1 – Underliggande mått för effektivitetsindex

Effektivitetsindex förskola

- Heltidstjänster i förskolan med förskollärlärolegitimation, kommunal regi, andel (%)
- Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)
- Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, kommunal regi, antal
- Nettokostnadsavvikelse förskola inkl. öppen förskola, (%)
- Kostnad kommunal förskola, kr/inskrivet barn

Effektivitetsindex grundskola

- Elever i åk 9 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen avvikelse från modellberäknat³ värde kommunala skolor, procentenheter
- Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram avvikelse från modellberäknat värde kommunala skolor, procentenheter

² Shaw (2011)

³ Modellberäknat betyder att värdet har tagits fram med hjälp av en statistisk eller matematisk modell, för att beräkna ett "förväntat" eller "standardiserat" värde för en viss kommun.

- Elever i åk 9. genomsnittligt meritvärde avvikelse från modellberäknat värde kommunala skolor, meritvärdespoäng
- Elevenkårsindex kommunal grundskola åk 8
- Strukturjusterad⁴ kostnad per elev i kommunal grundskola F-9

Effektivitetsindex gymnasieskola

Ej aktuellt med effektivitetsindex för Grästorp då kommunen inte har någon egen gymnasieskola.

I stället vävs måttet Nettokostnadsavvikelse gymnasieskola, (%) in i bedömningen.

Effektivitetsindex LSS (Boende och daglig verksamhet)

- Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Verksamheten är viktig för brukaren, lägeskommun, andel (%)
- Brukarbedömning boende LSS totalt - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma, lägeskommun, andel (%)
- Kostnad funktionsnedsättning LSS boende, kr/brukare
- Kostnad funktionsnedsättning LSS daglig verksamhet, kr/brukare
- Nettokostnadsavvikelse LSS (%)

Effektivitetsindex ekonomiskt bistånd

- Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av biståndsmottagare 18+ år
- Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd, andel (%)
- Strukturjusterad nettokostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv

Effektivitetsindex äldreomsorg

- Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till första erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde
- Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - bemötande, förtroende och trygghet, medelvärde
- Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - inflytande och tillräckligt med tid, medelvärde
- Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - bemötande, förtroende och trygghet, medelvärde
- Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - aktiviteter och känsla av ensamhet, medelvärde
- Enhetsundersökningen, äldreomsorg - Omsorgspersonal med adekvat utbildning, vardagar i särskilt boende, äldreomsorg, andel (%) (-2023)

⁴ Strukturjusterad kostnad betyder att kostnaden är justerad för att ta hänsyn till kommunens förutsättningar – alltså strukturella skillnader som påverkar kostnaderna, men som kommunen inte själv kan påverka.

-
- Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)

Bilaga 2 – Verksamhetens mått

Samhällsutveckling

- Förutsättningarna för arbets-, studie- och fritidspendling skall utvecklas
- Vi har ett varierat och attraktivt boendebud för alla åldrar
- Vi skapar förutsättningar för en aktiv fritid för alla åldrar
- Vi skapar möjligheter till ett kulturliv för alla åldrar
- Vi underhåller och skapar välkomnande utemiljöer
- Vi skapar förutsättningar för en klimatsmart och hållbar kommun
- Minska de offentliga måltidernas klimatavtryck
- Minska energianvändningen i kommunala fastigheter
- Aktivt föra dialog och samverka med näringslivet
- Stärka Grästorp som besöksmål

Välfärdsutveckling

- Förskolan och skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barn och elever att omfattas vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktiskt vardaglig handling i olika sammanhang.
- De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla barn och elever.
- Förskolan och skolan ska bidra till barnen och elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att leka och lära ska utgöra en grund för förskolans och skolans verksamhet.
- Barn och elever får förutsättningar för inblick och förståelse för närsamhället och arbetsliv samt fortsatt utbildning.
- Betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella betygskriterier som finns för respektive ämne samt är ett resultat för hur väl skolan lever upp till nationella mål. Bedömningen skall vara allsidig och varierad samt ha såväl formativt som summativt syfte.
- För att skapa bästa möjliga förutsättningar för barnen/ eleverna så de kan utvecklas rikt och mångsidigt ska förskolan/ skolan samarbeta på ett nära och förtroendefullt sätt med hemmen.
- Förskola, förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Skolan skall även samverka med gymnasial utbildning.
- Den dagliga pedagogiska ledningen av förskolan/skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att förskolan/skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya arbetssätt och metoder prövas och utvecklas.
- Kunder/deltagare upplever en hög nöjdhet
- God och nära vård och omsorg

- Velfärden utvecklas genom effektiva och innovativa arbetssätt
- Det förebyggande arbetet bidrar till ökad hälsa och välbefinnande
- Folkhälsoarbetet ska främja fullföljda studier och en högre utbildningsnivå samt arbete och meningsfull sysselsättning
- Folkhälsoarbetet ska främja att graden av fysisk aktivitet ökar i Grästorp
- En verksamhet som bedrivs med god kvalitet och hög kostnadseffektivitet

Attraktiv arbetsplats

- Vi kompetensutvecklar medledare och tillsammans utvecklar vi verksamheten i ett helhetsperspektiv.
- Medledare trivs på sitt arbete och känner tillit till varandra